

За това, че вярващите родители трябва да се радват и да благодарят на Бога за изпитанията, които децата им търпят заради Господа. Нещо повече, трябва да подтикват децата си към подвизи и опасности заради добродетелта

**Из поведтта за избиването на светите отци от Синай и
Раита**

Един момък така храбро се съпротивляваше срещу варварите, че мъжеството му беше на устата на мнозина. Убиха го в същата килия, в която се беше подвизавал. Целият покрит е рани, той не напусна килията и дори не съблече монашеското си одеяние в угода на варварите, макар те да му обещаха, че няма да го убият, ако направи едното или другото. Като им се противопостави храбро, мъжествено посрещна смъртта.

А майка му, щом узна това, доказа на дело, че във вените им тече еднаква кръв, и се показва като истинска майка. Веднага се облече празнично, със сияещо лице вдигна ръце към небето и се обърна към Спасителя Христос:

- На Теб, Господи, поверих детето си - и то придоби спасение отсега и навеки. На Теб поверих момчето си и Теб избрах за негов Пазител. И той наистина беше опазен жив и невредим. Защото мисля не за това, че той загина или се прости е живота, а за това, че избегна всякакъв грях. Не за това, че тялото му беше пронизано и той умря от мъчителна смърт, а за това, че съхрани душата си чиста и непорочна, а нескверния си дух

предаде в ръцете Ти.

Във всяка рана виждам награда от състезание, във всеки удар - венец за добродетел. О, детенце, да би могло тялото ти да понесе повече, та и възнаграждението ти да стане по-голямо! Това е награда за труда на моята утроба! Това е отплата за мъчителните родилни болки! Това са ми и почестите за отглеждането и възпитанието!

И нима нямам дял в наградата ти? Нима не съм съпричастна на подвига ти? Ти се подвизаваше - аз страдах заедно с теб! Ти се опълчи против яростта на варварите - аз се опълчих против жестокостта на природата! Ти презря смъртта - аз пренебрегнах естеството си! Ти смело понесе болка и заклание - аз изтърпях мъченията на разкъсваната утроба!

Моите страдания не са по-малки, а са равни на твоите. Твоята победа е в нетърпимата болка, моето преимущество е в нейната продължителност. И макар да беше мъчителна, смъртта ти беше кратковременна. Аз пък още дълго ще нося нещастieto си, но го понасям както подобава, с мъжество. Защото знам, че при Бога живееш истински живот и че ще имам на оня свят грижовник за старостта ми - в часа, в който този глинен съд, тялото ми, се строши и се устрема към бъдещия век.

Аз съм най-щастливата измежду всички майки, понеже дадох на Бога такъв подвижник! Щастлива съм и понеже дръзвам да се хваля с това, че ти отиде при Христа, че вечно ще пребъдваш с Него и ще вкушаш неизчерпаема радост.

2. Из житието на свещеномъченик Климент, епископ Анкирски

Бащата на свети Климент почина, когато той беше още в пелени. А майката, като загуби мъжа си, след Бога възлагаше всичките си надежди на детето и винаги се старееше да бъде за него и баща, и възпитател, и майка. Такова беше детството на свети Климент и така го отглеждаше и възпитаваше любящата му майка. А когато тя почувства близката си кончина, за нея беше по-важно синът и да стане наследник на небесни съкровища, отколкото приемник на семейните богатства. И затова, като прегърна горещо и ласкаво момчето (а то още нямаше десет години) и го целуваше нежно, започна да му дава последни наставления:

- Дете мое, мило мое детенце, синко! Ти стана сираче, като не видя баща си, но Бог беше твоят Баща и твоето богатство, и в сирачеството ти намери щастието си. Макар ти да се роди от мен по тяло, Христос те роди по дух. Познай Баща си, не посрамвай името син! Служи само на Христа, покорявай се на Христа! В Него е истинското безсмъртие, в Него е спасението. Той е Този, Който слезе от небето, като съвъзкреси и нас със Себе Си, като ни направи синове и богове. И който избере този Владика, ще победи всички нещастия - не само ще надделее над тираните и царете, които се покланят на идоли, но и ще посрами самите демони, на които те се кланят, и дори самия им вожд и началник - дявола.

При тези думи очите и се напълниха със сълзи. И тогава божествена благодат осени зрението и и тя му

предрече какво ще се случи с него.

- Моля те - рече тя, - моля те, мили мой синко, заради всичко, с което си ми задължен, стори ми радост. Времената сега са трудни и безбожните гонения са в разгара си. Със сигурност знаей, че и ти ще бъдеш поведен, по словото на нашия Господ, *пред управници и царе* заради Него. И затова, детенце, не ме опозорявай. Крепко стой при Него и пази твърдо и докрай изповеданието си. Вярвам на моя Христос, кръвчице от кръвта ми, вярвам, че и на твоята глава скоро ще има венец на мъченик!

Така че подготви се и укрепи душата си, за да не би, когато изтезанията започнат, да се окажеш неподготвен. Тук борбата не е със случайни хора и не е за случайна награда, а противниците тук са сам лукавият и съратниците, и прислужниците му. А краят на тази борба е вечен живот и слава, или безкраен позор и адски мъки. Или мисли за наградата, или се бой от ужаса на поражението.

Срамно е, синко, че войниците с готовност умират за царя, който е също така смъртен и също такъв раб, каквито са и те, а пък ние да не сме готови да умрем за безсмъртния Цар. При това те нямат от своя цар нищо, което да би могло да заслужава такава преданост. Защото кой дар е равноценен на живота и каква полза от подаръци след смъртта? А ти, ако умреш за Владетеля на всички - Христос, вместо временен живот ще получиш вечен, вместо на тленни радости, слава и богатство, ще се насладиш на вечно блаженство! И освен това, дори да не умрем сега, все пак скоро ще

умрем и ще заплатим общия за всички данък! И дори не бива да наричаме смърт кончината за Христа, понеже искрената надежда за бъдещите блага лишава смъртта от силата и.

Но най-вече трябва да помниш, детето ми, че Сам Създателят на цялото творение и Творецът на нашия род заради нас стана човек и като дойде на земята, живя заедно с хората. Но какво говоря - живя! Заради нас, неблагодарните раби, Господ беше осъден, търпя побоища и накрая умря. И изтърпя това заради нас и заради нашето спасение. Изтърпя го, за да разруши робството на греха, за да премахне предишното осъждане, за да бъдат отново дверите на рая отворени за нас!

Толкова великият Владика пострада заради нас, погиналите грешници! Нима е простимо, детето ми, ако не изтърпим за Него дори малка болка? Помни това, сине, и нека нищо да не те отлъчва от любовта Христова - нито заплахите на управителя, нито мъченията, нито страхът от тези, които временно са царе в тоя свят. Гневът им ще падне заедно е гордостта им, огънят ще угасне, и ръжда ще разяде меча им. А ти търси благата, които чакат мъчениците, и наградата на мъченика - самото небе!

Майка му по цял ден го насърчаваше така, понеже в нея имаше дух на истинска мъдрост. А и детето вече беше със зрял не за възрастта си разум и самото то молеше да го наставляват повече. Накрая тя добави:

- Дай ми, детенце, тази отплата за възпитанието ти! Нека това бъде наградата ми, задето те родих, синчето

ми! Нека и аз, майка ти, да се спася, по словото на Павел, *чрез раждане на деца* (1 Тим. 2:15) и да бъде прославена в лицето на сина си. Сега, детенце, по Божия милост вече умирам и утре светлината на слънцето няма да ме завари сред живите. Но ти си светлината ми в Христа и животът ми в Господа и те моля: заради майка си не измамвай надеждите им!

Някога една еврейка (света Соломония) отгледа седмина синове-мъченици - и сама получи чрез тях венец. А на мен и само ти ми стигах за вечна слава и аз съм най-щастливата от всички майки, понеже ще се прославя в теб! Тръгвам си по-рано от теб, детето ми, и в това тяло вече няма да те видя, скъпоценни.

Но когато умра, помни, че душата ми навеки е свързана е твоята. Заедно с нея ще падна ничком пред Христовия олтар в деня на пришествието Му, когато се прославя в страданията ти, когато придобия нов облик чрез раните ти и заедно с теб стана участничка в радостта и безценните дарове.

И като наставляваше сина си, майката целуна ръцете и нозете му.

- Целувам тялото на мъченик - рече тя, - тяло, което ще бъде принесено в жертва на Христа!

Докато прегръщаше така момчето и ласкаво му говореше, тя намери блажено успение, като остави духа си на Бога, а тялото - в ръцете на любимия си син.

Тогава той, като верен син на любяща майка, предаде тялото и на земята, а сам започна уединен живот. Защото веднага реши по заповедта на майка си да отхвърли света заради Христа, та после заради Него да

се отрече и от живота си. И оттогава се хранеше само с леща в памет на тримата момци, които постът направи недостъпни за огъня на страстите и неуязвими за пламъка на веществената пещ.

3. Из житието на свети Алипий

Любовта към Бога изгаряше сърцето на великия Алипий. Той питаше какво може да направи през настоящия живот, за да може винаги да живее до Този, към Когото се стремеше явно и с целия си ум - да Го види и с чистота да се докосва до Него. Тогава узна, че за целта най-добре би било да изостави всичко, да се отдалечи от приятели, роднини, познати и дори от тази, която го беше родила, и да избере доброто уединение. И понеже споделяше това само с майка си, веднъж и каза:

- Майко, много ми се иска да замина на изток. Мнозина, които са избрали пътя на подвижничеството, живеят там благочестиво и щастливо. Така че ме пусни да отида там и ми дай благословението си за път.

Като чу това, майката отвърна съвсем не като обикновена жена. Не спомена нито за вдовството си, нито за самотата си, нито че такъв добър син я напуска, макар за една майка това да е нещо непоносимо. Не каза нищо подобно и дори не започна да го придумва да се откаже от любимата си мечта. Интересите на сина и за нея бяха по-скъпи от собствените. Вдигна поглед към небето и като издигна ръце, насочи целия си ум към молитва. А понеже беше истинска майка на сина си, добродетелта в нея победи природата, и не беше в

правилата и да говори или да върши нещо недостойно.

- Иди, дете - рече тя. - Иди, щом душата ти желае това. Поверявам те на Бога, чрез Когото сме живи. Нека Той прати Своя ангел пред теб и да те насочи по волята Си, *да ти прати помощ от светилището и от Сион да те подкрепи* (Пс. 19:3), да те облече *в бронята на правдата* и да ти дари *шлема на спасението* (вж. Еф. 6:14:17). Нека праведността на деянията ти засияе, както слънцето засиява на изток, за това, че възлюби Господа повече от родителите и отечеството си.

След тази молитва синът обгърна майка си с ръце, а майката горещо прегърна сина си, двамата заплакаха и започнаха да се целуват. А после се разделиха и майката тръгна към къщи, а синът се отправи по пътя, за който беше мечтал. Но след няколко дни, когато заминаването му беше забелязано, всички, както и би могло да се очаква, се отчаяха. Щом предстоятелят на Църквата, чу новината, без никакво бавене веднага се спусна да гони юношата и го настигна в Евхаита, когато там честваха мъченик Теодор. Епископът започна със сълзи да го умолява да се върне при майка си. Дори каза, че насън бил чул Божи глас, който заповядал на юношата да не се отчайва, ако не постигне целта си. „Защото светите места са там - рекъл Явилият се на епископа, - където започнеш да живееш свято“. Така, по Божия милост, в родните земи беше върнат най-сладкият им плод.

Щом се върна, юношата отначало отиде на една планина южно от града и се затвори там в малка колиба, за да се отдаде на подвизи. Като поживя така известно време, достатъчно укрепна в подвизите на добродетелта.

И тогава се отрече от живота долу и на земята и се устреми към по-висок живот, понеже винаги беше търсил високото и божественото.

Веднъж, като видя над един от близките гробове невисок стълб, обгради от всички страни горната му част с дъски. Реши да ограничи живота си между стените на това малко укритие от лошо време. При това много му помогна майка му, която и тук не го изостави. Но веднъж лукавите духове от ненавист към ангелския живот на светеца застанаха във военен строй срещу него и започнаха да мятат по него такива големи камъни, че пробиха укритието, което си беше построил, и дори извадиха някои дъски от мястото им. Един камък улучи светеца в рамото и го рани тежко. Но свети Алипий реши да покаже на бесовете, че за него всичките им козни са детска игра. Затова на сутринта след молитва взе една тесла от майка си, напълно развали покрива и хвърли дъските на земята.

- Правя това - рече той - за да не им преча да хвърлят камъни.

Майка му, щом чу шума и видя как дъските летят към земята, плесна с ръце и рече:

- Какво се е случило, детенце? Защо събори укритието си - то беше толкова малко! А сега какво ще правиш през зимата? Ами при проливни дъждове? А при слънцето лете, когато е горещо като в ад?

- Какво толкова, майко? - и отговори преподобният. - Може би да не мръзнем тук, за да ни е горещо там? Или да се крием от лятната жегата, а там да попаднем във вечен пламък? И освен това, как ще получим награда

за трудовете си?

Така той убеди майка си да му разреши не само да махне оградата, но и да си свали горната дреха. Макар при това майчиното и сърце да скърбеше, но, щом видя, че синът ѝ страда за Христа, не показва жалостивост. Защото се беше отрекла от естеството си и Бог и беше по-скъп от родната кръв.

Ето къде човек би могъл да види истинска майка до любимия ѝ син, син, който се радва на боголюбивата си майка, и Бога, Когото те заедно славеха. Кой не би похвалил плода на такова благочестие? Или кой не би се удивил от корена на такъв плод? Защото освен всичките си други добродетели, майката, както вече казах, беше останала с детето си. Служеше на нуждите му, направи си до стълба колиба и се отказа от всички житейски удобства. При това се радваше така, сякаш живееше в рая. Изкарваше средства за прехрана като работеше със собствените си ръце, и даже се грижеше и за милостиня за сиромаси.

Веднъж един благочестив човек и даде малко средства. Тя взе тези пари и със знанието на сина си отиде в града, за да купи там необходимото за живот.

Но когато вече беше купила всичко и се връщаше, молбите на сиромасите я трогнаха и тя им раздаде всичко. Като я видя с празни ръце, синът ѝ я попита:

- Мамо, къде е купеното? Сега се нуждаем от него.
- Остана при Бога и при сиромасите - отговори майката. - Навярно и ние ще имаме полза от това. Реших, че не бива да поставяме своята прехрана над молбите на нуждаещите се и да гневим с такъв живот Бога. А мисля,

че и за нас ще има милост по техните молитви.

Като чу това, божественият мъж похвали майка си и като истински неин син, прие това е радост.

2. Из мъченичеството на света София и трите и дъщери.

И преди мъченичеството дивната София благочестиво беседваше и утешаваше дъщерите си Вяра, Надежда и Любов, за да ги подготви за мъчения и смърт. А по време на самото мъчение тя стоеше наблизко и като наблюдаваше страданията на всяка от тях, ласкаво ги насърчваше, докато не се убеди, че всичките са мъртви. Тогава заликува и почна да благодари от цялото си сърце на Бога. А след три дни и тя последва дъщерите си, прегърнала телата им, и заедно с тях стана сънаследничка на небесната слава.

4. Из житието на светите

Четиридесет мъченици

Светите Четиридесет мъченици, вече в самия край на подвига им, след като бяха стояли цяла нощ на леда в езерото и с непоколебимо мъжество изтърпяха студа, бяха извадени на брега. Трябваше да им строшат нозете с тояги и майката на един от тях присъстваше при страданията. Тя наблюдаваше сина си. Той беше помлад от всички тях и тя се боеше да не би младостта и любовта към живота да го направят малодушен и той да опозори воинското звание и чест. Не отместваше погледа си от него и с целия си вид вселяваше в него мъжество.

- Мили мой синко - каза тя, протягайки ръце към него. - Вече си дете на Небесния Отец. Потърпи малко, за да станеш съвършен. Не се бой от мъченията. Сам Христос ще ти бъде помощник и с тебе няма да се случи нищо страшно или ужасно. Вече всичко свърши, ти победи с мъжеството си! А после следват радост, отрада, покой и ликуване - и ти ще ги получиш! Ще царуваш заедно с Христа и ще Го молиш за мен, твоята майка!

Счупиха нозете на светиите и те предадоха душите си на Бога. Войниците докараха талиги и започнаха да товарят на тях светите тела, за да ги откарат на брега на съседната река. Тогава забелязаха, че онзи юноша, а той се казваше Мелитон, още диша. Тогава го оставиха да лежи, с надеждата, че ще оцелее. Но когато майка му видя, че оставиха само него, това и се стори по-страшно от смъртта на сина и и от собствената и смърт. Въпреки женската слабост, забравила за майчините чувства, тя взе сина си на рамо и мъжествено тръгна след талигите. Защото за нея синът и беше истински жив само когато умираше и напускаше тукашния свят!

Докато тя го носеше, той издъхна. А майката, изпълнила майчиния си дълг, изпълни смъртта на сина си с ликуване. Занесе скъпоценното му тяло на мястото, където лежах телата на останалите мъченици, и го положи отгоре - нека остане с телата на онези, с които вече беше съединил душата си! А съратниците на дявола накладоха грамаден огън и изгориха телата на мъчениците. След това от ненавист към християните хвърлиха мощите им в реката. Но по Божий промисъл те бяха отнесени на един бряг, където християни ги

прибраха и така това безценно богатство достигна до нас.